İKLİM ADALETİ

Küresel iklim değişikliği, buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi, düzensiz yağış rejimleri, salgın hastalıklar gibi doğal afetler yanında kıtlık, yoksulluk, kitlesel göç, siyasi kargaşa, adaletsiz risk paylaşımı gibi toplumsal sorunlar üretmektedir. Bilim insanlarının ortaya koyduğu bulgular, insanlığın ortak sorunu olan iklim değişikliğiyle mücadelede, küresel düzeyde kolektif bir çabanın ortaya konmasının kaçınılamaz olduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin de taraf olduğu Paris Anlaşması başta olmak üzere, küresel ölçekte sürdürülen girişimlerin iklim değişikliği ile mücadelede yetersiz kaldığı, özellikle toplumlar arasında adalet ve eşitliği sağlamadığı konusunda endişeler mevcuttur. Gelişmiş ve zengin toplumların çıkarını gözeten politikalar nedeniyle, az gelişmiş ve fakir toplumların maruz kaldığı haksızlıklar, iklim değişikliği ile bağlantılı konularda daha açık biçimde görülmektedir.

Az kirleten konumundaki ülkelerin, iklim değişikliğinden daha fazla zarar görmesi, uluslararası boyutları olan "iklim adaleti" kavramını gündeme getirmiştir. 25 akademisyenin kolektif çabasının ürünü olan İklim Adaleti kitabında, kavram bütün boyutlarıyla tartışılarak, küresel planda temiz bir çelecek ve adil bir uluslararası düzen tesisi için atılması gereken samimi adımlara dikkat çekilmektedir.

/idealkentyynlrl
/idealkent
/idealkentyayinlari
www.idealkentdergisi.com

idealkent

İklim Adaleti | Şükrü Karatepe (Ed.)

ik

Editör
Şükrü Karatepe

İKLİM ADALETİ

idealkent

İKLİM ADALETİ

•

Editör
Prof. Dr. Şükrü Karatepe

Yardımcı Editörler
Dr. İlhan Bilici
Dr. Korkmaz Yıldırım
Dr. Hakan Kolçak
Dr. Emre Kıyak

İdeal**kent Yayınları**: 54

İklim Adaleti
Editör
Prof. Dr. Şükrü Karatepe

Yardımcı Editörler
Dr. İlhan Bilici, Dr. Korkmaz Yıldırım
Dr. Hakan Kolçak, Dr. Emre Kıyak

Yayın Yönetmeni:	Emir Osmanoğlu
Konsept Danışmanı:	Yusuf Sunar
Dizgi-Mizanpaj:	Seda Tokuroğlu
Kapak:	Büşra Özkan
Kapak Fotoğrafı: freepik.com	*(climate-change-river-drying-summer)*

ISBN: 978-605-72348-3-4

Yayıncı Sertifika No: 46320
© ADAMOR Ltd. Şti. 2023
1. Baskı, 2023

©Tüm hakları saklıdır. Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa fotokopi, film vb. elektronik ve mekânik yöntemlerle çoğaltılamaz.

Baskı: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Ticaret A.Ş.
Matbaa Sertifika No: 46519
Üniversiteler, Şht. J. Astgm. Mustafa Tayyar Can Cd. No:3, 06800 Çankaya/Ankara

KENT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
INSTITUTE OF URBAN STUDIES

İdealKent Yayınları ADAMOR Limited Şirketi yayın markasıdır.
Nasuh Akar Mahallesi, Türk Ocağı Caddesi, Prof. Dr. Osman Turan Sok. No: 4 Kat: 2, 06520 Balgat-Çankaya/Ankara
Tel: 0312 285 53 59 • Faks: 0312 285 53 99 Gsm: 0543 285 53 59
Web: www.idealkent.com.tr • e-mail: info@idealkent.com.tr

İKLİM ADALETİ

•

Editör

Prof. Dr. Şükrü Karatepe

Yardımcı Editörler

Dr. İlhan Bilici

Dr. Korkmaz Yıldırım

Dr. Hakan Kolçak

Dr. Emre Kıyak

idealkent yayınları

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Şükrü KARATEPE; Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni Bitirdi, İngiltere'de yabancı dil öğrenimi gördü. 1978'de Ege Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne öğretim görevlisi atandı. 1983'te Siyaset Bilimi Doktoru, 1989'da Anayasa Doçenti oldu. 1994'te Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı seçildi. 2011'de tekrar akademik hayata dönerek Profesör oldu. Dokuz Eylül ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitelerinde Kamu Yönetimi Bölüm Başkanlığı yaptı. Türkiye'nin anayasa, siyaset, çevre, şehir ve yönetim sorunları üzerine yayımlanmış makale ve kitapları vardır. 2016'da Cumhurbaşkanı Başdanışmanı atanan Şükrü Karatepe, halen Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulu Başkanvekili görevini yürütmektedir.

Dr. İlhan Bilici, Lisans eğitimini Atatürk Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü'nde tamamladı. Yüksek Lisansı bir süre yabancı dil öğrenimi gördüğü Birleşik Krallık'ta bulunan Sheffield Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi alanında yaptı. Doktorayı ise Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda yaparak Siyaset Bilimi Doktoru oldu. 2017 yılında akademik mesleğine Bayburt Üniversitesi'nde başlayan İlhan Bilici, halihazırda Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde Öğretim Üyesi olarak devam etmektedir. Ulusal ve uluslararası birçok yayını bulunan İlhan Bilici siyasal hayat ve kurumlar, siyaset sosyolojisi ve uluslararası siyaset gibi konular üzerinde çalışmaktadır.

Dr. Korkmaz Yıldırım, Lisans eğitimini Anadolu Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi'nde yaptı. Yüksek Lisansını Indiana Üniversitesi-Bloomington, Kamu ve Çevre Bilimleri okulunda, doktorasını Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda tamamladı. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcılığı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölüm Başkan Yardımcılığı görevlerini üstlendi. Halen Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları Ana Bilim Dalı'nda Dr. Öğretim Üyesi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Dr. Hakan Kolçak, Lisans öğrenimini 2012'de Selçuk Üniversitesi'nde, yüksek lisansını 2014'te Sheffield Üniversitesi'nde, doktorasını 2018'de Essex Üniversitesi'nde tamamladı. 2019'dan itibaren Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü Anayasa Hukuku Ana Bilim Dalında akademik görevlerini sürdürmektedir. İnsan hakları ve anayasa hukuku alanlarında akademik çalışmalar yapan Hakan Kolçak'ın ulusal ve uluslararası yayınevleri tarafından yayınlanmış eserleri bulunmaktadır. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Ayrımcılıkla Mücadele İstişare Komisyonu ve Rize İl İnsan Hakları Kurulu Üyesi olarak da görev yapan Hakan Kolçak, halen Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi bünyesindeki idari görevlerini sürdürmektedir.

Dr. Emre Kıyak, Lisans öğrenimini 2008'de Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde, yüksek lisans öğrenimini 2013'te "Türk Hukuk Muhakemesinde Davanın Açılmasının Usul Hukukuna İlişkin Sonuçları" başlıklı teziyle Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde, doktorasını 2017'de "Dönüştürücü Arabuluculuk: Problem Çözücü Arabuluculukla Uyumlaştırılması" başlıklı teziyle Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. 2010'da Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi medenî usûl ve icra iflâs hukuk anabilim dalına araştırma görevlisi olarak atandı. 'Türkiye'de Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Geliştirilmesi' projesinde danışman havuzuna dahil edilen Kıyak, 2019'dan bu yana Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

YAZARLAR

Oğuzhan Aytar, ***Doç. Dr.,*** Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, E-mail: oguzhanaytar@kmu.edu.tr

Neriman Hocaoğlu Bahadır, ***Doç. Dr.,*** Kırklareli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-mail: nhbahadir@klu.edu.tr.

Yasemin Kaya, ***Doç. Dr.,*** Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü. E-mail: yaseminkahveci@uludag.edu.tr.

İlhan Bilici, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü. E-mail: ilhan.bilici@erdogan.edu.tr.

Emrah Atar, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü. E-mail: emrah.atar@erdogan.edu.tr.

Ezgi Kovancı, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Adıyaman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü. E-mail: ekovanci@adiyaman.edu.tr.

Yusuf Esmer, ***Doç. Dr.,*** Bayburt Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü. E-mail: yesmer@bayburt.edu.tr.

Çiğdem Tuğaç, ***Doç. Dr.,*** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü. E-mail: cigdemtugac@gmail.com.

Korkmaz Yıldırım, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, E-mail: korkmaz.yildirim@erdogan.edu.tr.

Seda Yurtcanlı Duymaz, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Bölümü, E-mail: seda.yurtcanli@istanbul.edu.tr.

Musa Gün, ***Doç. Dr.,*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman A.B.D., E-mail: musa.gun@erdogan.edu.tr,

Hayriye Şengün, ***Doç. Dr.,*** Bayburt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, E-mail: hsengun@bayburt.edu.tr.

Yunus Emre Ayna, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Bingöl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, E-mail: yeayna@gmail.com.

Sinem Çelik, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-mail: sinem.tan@atauni.edu.tr.

Sezin İba Gürsoy, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Kırklareli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Uluslararası İlişkiler ABD, E-mail: seziniba@gmail.com.

Seda Gayretli Aydın, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Trabzon Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk Bölümü, Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı Başkanlığı, E-mail: sedagayretli@trabzon.edu.tr.

Kutluhan Bozkurt, ***Doç. Dr.,*** İstanbul Gedik Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, E-mail: kutluhan.bozkurt@gmail.com

Yasemin Özbilgin, ***Serbest Avukat-Yüksek Lisans Öğrencisi,*** E-mail: yaseminozbilgin@gmail.com.

Osman Ercan, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Ardahan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Uluslararası Hukuk ABD, E-mail:, osmanercan@ardahan.edu.tr.

Hilal Ceyhan, ***Araştırma Görevlisi,*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku Bölümü, E-mail: hilal.ceyhan@erdogan.edu.tr.

Hakan Kolçak, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku Bölümü, Anayasa Hukuku Ana Bilim Dalı, E-mail: hakan.kolcak@erdogan.edu.tr.

Zerrin Savaşan, ***Doç. Dr.,*** Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Devletler Hukuku ABD, E-mail: szerrin@selcuk.edu.tr

İdil Tuncer Kazancı, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku ABD. E-mail: idil.tuncerkazanci@ogu.edu.tr

Mahmut Ceylan, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku, E-mail: mahmut.ceylan@erdogan.edu.tr.

Süleyman Emre Özdemir, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Trabzon Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza Hukuku ABD, E-mail: emreozdemir@trabzon.edu.tr

Emre Kıyak, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku ABD, E-mail: emre.kiyak@erdogan.edu.tr.

Ramazan Korkmaz, ***Dr. Öğr. Üyesi,*** Pamukkale Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku ABD, E-mail: ramazankorkmaz123@gmail.com.

Önsöz

Günümüzde, insanoğlunun yüzleşmek zorunda kaldığı temel sorunlar arasında küresel iklim değişikliği ön sırada yer almaktadır. Küresel iklim sistemi, yaşadığımız yüzyılda, daha önce hiç tecrübe edilmeyen oranda artan bir hızla değişmektedir. Değişimin sonuçları sıkça gündeme getirildiği gibi, buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi, düzensiz yağış rejimleri, ölümcül hastalıklar gibi doğal afetlerden ibaret değildir. Doğal afetler, aynı zamanda kıtlık, yoksulluk, kitlesel göç, siyasi kargaşa, adaletsiz risk paylaşımı gibi toplumsal sorunlar da üretmektedir.

Bilim insanlarının ortaya koyduğu bulgular, insanlığın ortak sorunu olan iklim değişikliğiyle mücadelede, küresel düzeyde kolektif bir çabanın ortaya konmasının kaçınılamaz olduğunu göstermektedir. Küresel ölçekte hedeflenen sıfır karbonlu toplumsal yapıya geçişin sağlanabilmesi için, uluslararası planda farklı seviyelerde ortak girişimler sürdürülmektedir. Türkiye'nin de taraf olduğu Paris Anlaşması başta olmak üzere, küresel ölçekte sürdürülen girişimlerin iklim değişikliği ile mücadelede yetersiz kaldığı, özellikle toplumlar arasında adalet ve eşitliği sağlamadığı konusunda endişeler mevcuttur. İklim değişikliğine en az katkısı olan toplum kesimleri, en yüksek oranda külfetlere maruz kalmaktadır. Sözleşmelere taraf olan ülkelerin, sorunun çözümüne yönelik olarak verdikleri taahhütleri gerçekleştirme düzeyini izleme, denetleme, raporlama, adil karara bağlama mekanizmalarının oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın dış politika konuşmalarında sürekli vurguladığı gibi, gelişmiş ve zengin toplumların adaletsiz yönetimleri yüzünden az gelişmiş ve fakir toplumların maruz kaldığı haksızlıklar, iklim değişikliği ile bağlantılı konularda daha da belirgin hale getirmektedir. Az kirleten konumundaki ülkelerin, iklim değişikliğinden daha fazla zarar görmesi, ekonomik, sosyal, hukuki ve psikolojik boyutları olan "iklim adaleti" kavramını gündeme getirmiştir. İklim adaleti, son dönemde uluslararası ilişkilerde en fazla tartışılan konular arasında yer almaktadır. Küresel planda temiz bir gelecek ve adil bir uluslararası düzen tesisi için, yüksek oranda kirletici konumundaki ülkelerin iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin söz konusu olduğu alanlarda, daha samimi ve sonuç almaya yönelik adımlar atmaları gerekmektedir.

İklim değişikliği, Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulu'nun sürekli görüşülen gündemleri arasında yer almaktadır. *İklim Adaleti* kitabı da Kurulumuzun himayesinde, Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Öğretim Üyeleri Dr. Emre Kıyak, Dr. Hakan Kolçak, Dr. İlhan Bilici, Dr. Korkmaz Yıldırım'dan oluşan bilim heyeti tarafından hazırlandı. Adalet kavramının iklim değişikliği ve uluslararası ilişkiler bağlamındaki pratik ve teorik boyutlarıyla çok yönlü olarak incelendiği çalışmada, alanında uzman 27 araştırmacı tarafından hazırlanan 25 makale yer almaktadır. Kitap, 'Kuramsal ve Kavramsal Açılardan İklim Adaleti', 'İklim Adaletinin Tesisinde Politik ve Yönetsel Yaklaşımlar', 'İklim Adaleti ve Toplumsal Düzen', 'İklim Adaletine Erişimde Hukuki Korumalar' temalı dört bölümden oluşmaktadır.

İklim değişikliğinin doğurduğu olumsuzluklara, değişikliğe en az katkısı olan toplum kesimleri en fazla maruz kalmaktadır. Bu durumun değişmesi için, ilgili paydaşların sera gazı salınımlarını azaltıcı ve etkilerine uyum sağlayıcı faaliyetlerinde adalet ve eşitlik ilkelerini gözetmeleri ve uygulamaya yönelik somut adımlar atmaları gerekmektedir. Bu kapsamlı çalışmada, öne çıkan güncel iklim değişikliği sorunları, eleştirel bir gözle değerlendirilerek, arka plana gizlenen adalet ve eşitlikle ilgili temel sorulara teorik ve pratik cevaplar aranmaktadır.

İklim Adaleti kitabı, alanında uzman bir akademik ekibin altı ay gibi kısıtlı bir sürede yoğun ve özverili çabalarıyla tamamlandı. Çalışmaları titizlikle yönlendiren değerli editör meslektaşlarım Dr. Emre Kıyak, Dr. Hakan Kolçak, Dr. İlhan Bilici, Dr. Korkmaz Yıldırım'a öncelikle teşekkür ediyorum. Değerli yazarlarımıza, araştırma ve incelemeleriyle verdikleri katkılar yanında, yazım sürecinde göstermiş oldukları sabır ve anlayıştan dolayı editörler olarak ayrı ayrı teşekkür ediyoruz. Son olarak da kitabın basımını zevkli bir tasarımla kısa sürede gerçekleştiren İdeal Kent

Yayınları Yönetmeni Emir Osmanoğlu ile teknik süreçleri yürüten Büşra Özkan ve Seda Tokuroğlu'na da teşekkür isterim.

İklim Adaleti kitabının amacı, küresel iklim değişikliğiyle mücadelede yapılması gerekenleri akademik ve politik gündeme taşıyarak, iklim değişikliği rejiminin daha adil ve eşitlikçi bir düzleme yönlendirilmesine katkı sunmaktır. Kolektif bir çabanın ürünü olan kitabın, akademisyen ve öğrenciler başta olmak üzere, çevre ve iklim değişikliğiyle bağlantılı konulara ilgi duyan ve bu alanda çalışma yapanlara faydalı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Şükrü Karatepe
Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim
Politikaları Kurulu Başkanvekili

İçindekiler

Önsöz ***9***
İçindekiler ***13***
Giriş ***17***

BİRİNCİ BÖLÜM
İKLİM ADALETİNİN KURAMSAL VE KAVRAMSAL BOYUTLARI ***29***
İklim Adaleti Kavramını Adalet Teorileri Üzerinden Okumak *31*
Yasemin Kaya

Politik Bir Sorun Olarak İklim Adaletinin Gelişim Seyri *53*
İlhan Bilici

Küresel İklim Yönetişimi *71*
Emrah Atar

İklim Adaleti Kapsamında Toplumsal Cinsiyet Pratiklerinin İzdüşümü *91*
Ezgi Kovancı

İklim Adaleti ve Etik *113*
Yusuf Esmer, Oğuzhan Aytar

Kentsel İklim Adaleti ve İklim Değişikliğine Uyum İlişkisi *137*
Çiğdem Tuğaç

İKİNCİ BÖLÜM
İKLİM ADALETİNİN TESİSİNDE POLİTİK VE YÖNETSEL YAKLAŞIMLAR ***161***
Küresel İklim Adaletinin Oluşturulmasında Ulusötesi Ağların Önemi Üzerine Bir Değerlendirme *163*
Korkmaz Yıldırım

İklim Adaleti Arayışının Göç Boyutu: Kiribati'li Ioane Teitiota'nın Hukuk Mücadelesi *189*
Seda Yurtcanlı Duymaz

İklim Adaleti Ekseninde İklim Finansmanının Yeniden Değerlendirilmesi *213*
Musa Gün

İklim Değişikliği, İklim Adaleti ve Afetler *235*
Hayriye Şengün

İklim Adaleti Hareketinin Gelişimi ve Meseleleri *259*
Yunus Emre Ayna

Yeni Bir Politika Alanı Olarak İklim Diplomasisi *283*
Sinem Çelik

Gıda Güvenliğini İklim Adaleti Kapsamında Değerlendirmek *303*
Sezin İba Gürsoy, Neriman Hocaoğlu Bahadır

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İKLİM ADALETİ VE TOPLUMSAL DÜZEN* *325

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesiden Paris Anlaşmasına Taraflar Konferansları ve Şirketlerin Haksız Fiil Sorumluluğu *327*
Seda Gayretli Aydın

İklim Değişikliği Bağlamında Adalete Erişim Hakkı *377*
Seda Yurtcanlı Duymaz

İklim Mültecileri: İklim Adaleti Perspektifinde İklime Bağlı Göç Hareketleri ve Uluslararası Hukuk Bağlamında Yeni Düzenleme Gerekliliği *397*
Kutluhan Bozkurt, Yasemin Özbilgin

Dağıtıcı Adalet Perspektifinde Gelişmekte Olan Ülkeler İçin İklim Adaletinin Sağlanması: Kazakistan Örneği *419*
Osman Ercan

Urmiye Gölü'nde Yaşanan Değişimin Uluslararası Çevre Hukuku Gelişmeleri Kapsamında Değerlendirilmesi *443*
Hilal Ceyhan

İklim Adaleti Bağlamında Yerli Halkların Toprak Hakları: Güney Amerika Anayasaları Üzerine Normatif Çalışma *465*
Hakan Kolçak

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İKLİM ADALETİNE ERİŞİMDE HUKUKİ KORUMALAR* *507

İklim Adaletinin Uluslararası Yargılama Boyutu *509*
Zerrin Savaşan

Topluluk Davalarının İklim Değişikliği ve Çevre Kirliliği İle Mücadeledeki Rolü *539*
İdil Tuncer Kazancı

İdare Hukuku Bağlamında İklim Adaleti *561*
Mahmut Ceylan

Ceza Hukuku Bağlamında İklim Değişikliğiyle Mücadele *583*
Süleyman Emre Özdemir

Çevreyle İlgili Uyuşmazlıkların Çözümünde Arabuluculuğun Rolüne Genel Bakış ve Türkiye İçin Öneriler *607*
Emre Kıyak

İklim Adaletine Etkin Erişimde Geçici Hukuki Korumaların Rolü *641*
Ramazan Korkmaz

Küresel İklim Yönetişimi

Emrah Atar[1]

Giriş

Günümüzde tüm ülkelerin en önemli sorunlarından biri çevresel sorunlar ve onların ortaya koyduğu etkilerdir. 100 yıl, 50 yıl, 10 yıl, 1 yıl, 1 ay, 1 günlük zaman dilimlerini ele alsak dahi çevrenin tüm canlılar üzerinde her alanda derin bir etkisi vardır. Sürekli olarak artan dünya nüfusu ise bu olumsuzluklara hem sebep olmakta hem de çok derin şekilde etkilenmektedir. Uzun zaman dilimleri içerisinde ormanların sayısında azalmalar, hava ve suda artan kirlilik, sayısız hayvan ve bitki türünün yok olması ve bunların dolaylı olarak canlılar üzerinde olumsuz etkileşimler bırakması farklı çözüm yolları arayışına sebebiyet vermektedir. Bu doğrultuda özellikle 1960'lı yıllardan sonra çevresel konularda farkındalık oluşturulmaya başlanmış ve hükümetler arası iş birliği Stockholm ile beraber artış göstermiştir. Günümüz yüzyılında ise çevresel sorunlardan en fazla dikkat edilmesi gereken konuların başında iklim değişikliği konusu gelmektedir. Küresel ısınma veya iklim değişikliği, bir yerdeki sıcaklık ve tipik hava düzenlerinin uzun vadeli değişimi olarak düşünülebilir. Bu kavramların tanımını Birleşmiş Milletler şu şekilde vermiştir: 'İklim değişikliği, sıcaklıklarda ve hava modellerinde uzun vadeli değişimleri ifade eder'

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, emrah.atar@erdogan.edu.tr,

Kaynakça

Bartley, T. (2003). Certifying forests and factories: States, social movements, and the rise of private regulation in the apparel and forest products fields. *Politics & Society*, *31*(3), 433-464. https://doi.org/10.1177/0032329203254863

Betsill, M., ve Bulkeley, H. (2007). Looking back and thinking ahead: A decade of cities and climate change research. *Local environment*, *12*(5), 447-456. https://doi.org/10.1080/13549830701659683.

Biermann, F., Man-san Chan, A. M., ve Pattberg, P. (2007). Multi-stakeholder partnerships for sustainable development: Does the promise hold? İçinde *Partnerships, Governance and Sustainable Development* (s. 239). Edward Elgar Publishing Limited.

Birleşmiş Milletler. (t.y.-a). *Capacity-Building*. United Nations; United Nations. https://www.un.org/en/academic-impact/capacity-building

Birleşmiş Milletler. (t.y.-b). *What is climate change?* United Nations; United Nations. https://www.un.org/en/climatechange/what-is-climate-change (E.T.: 11.10.2022).

Bitzer, V., Francken, M., ve Glasbergen, P. (2008). Intersectoral partnerships for a sustainable coffee chain: Really addressing sustainability or just picking (coffee) cherries? *Global Environmental Change*, *18*(2), 271-284. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2008.01.002.

Brown, H. S., De Jong, M., ve Lessidrenska, T. (2009). The rise of the global reporting ınitiative: a case of institutional entrepreneurship. *Environmental politics*, *18*(2), 182-200. https://doi.org/10.1080/09644010802682551.

Cashore, B. (2017). Legitimacy and the privatization of environmental governance: How non-state market-driven (NSMD) governance systems gain rule-making authority. İçinde *International Environmental Governance* (ss. 339-361). Routledge.

Climate Action 100+. (t.y.). *Climate Action 100+*. https://www.climateaction100.org/ (E.T.: 30.10.2022).

Climate Governance. (t.y.). World Resources Institute. https://www.wri.org/equitable-development/climate-governance (E.T.: 21.09.2022).

Coopenergy Consortium. (2015). *A Guide to Multi-level Governance For Local and Regional Public Authorities A Guide to Multi-level Governance.* www.local2030.org/library/210/A-Guide-to-Multi-level-Governance-For-Local-and-Regional-Public-Authorities.pdf (E.T.: 11.09.2022).

COP 15 Copenhagen. (2009). *Center for Climate and Energy Solutions*. https://www.c2es.org/content/cop-15-copenhagen/ (E.T.: 30.10.2022).

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2011). Türkiye'nin İklim değişikliği uyum stratejisi ve eylem planı. *TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü İklim Değişikliği Dairesi Başkanlığı. Ankara*.

Deutsch, K. W. (1961). Social mobilization and political development. *American political science Review*, *55*(3), 493-514.

Dimitrov, R. S. (2010). Inside Copenhagen: the state of climate governance. *Global Environmental Politics*, *10*(2), 18-24. https://doi.org/10.1162/glep.2010.10.2.18

Dorsch, M. J., ve Flachsland, C. (2017). A polycentric approach to global climate governance. *Global Environmental Politics*, *17*(2), 45-64. https://doi.org/10.1162/GLEP_a_00400

Duyck, S. (2018, Ağustos 21). Promoting public participation in climate action: not just good practice, but a legal duty of European governments. *Center for International Environmental Law*. https://www.ciel.org/promoting-public-participation-climate-action-legal-duty/.

Falkner, R. (2016). A minilateral solution for global climate change? On bargaining efficiency, club benefits, and international legitimacy. *Perspectives on Politics*, *14*(1), 87-101. https://doi.org/10.1017/S1537592715003242.

Gibson, R., Hassan, S., Holtz, S., Tansey, J., ve Whitelaw, G. (2005). Sustainability assessment—Criteria and processes. Earthscan. *London, UK*.

Gupta, J. (2016). Climate change governance: History, future, and triple-loop learning? *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, *7*(2), 192-210. https://doi.org/10.1002/wcc.388

Heinen, D., Arlati, A., ve Knieling, J. (2022). Five dimensions of climate governance: A framework for empirical research based on polycentric and multi-level governance perspectives. *Environmental policy and governance*, *32*(1), 56-68. https://doi.org/10.1002/eet.1963.

Jagers, S. C., ve Stripple, J. (2003). Climate govenance beyond the state. *Global governance*, *9*(3), 385-400. https://doi.org/doi:10.1163/19426720-00903009.

Jänicke, M. (2017). The multi-level system of global climate governance–the model and its current state. *Environmental Policy and Governance*, *27*(2), 108-121. https://doi.org/10.1002/eet.1747.

Jayaram, D. (2021). India's climate diplomacy towards the EU: From Copenhagen to Paris and beyond. İçinde *EU-India Relations* (ss. 201-226). Springer.

Jordan, A. J., van Asselt, H., Berkhout, F., Huitema, D., ve Rayner, T. (2012). Climate change policy in the European Union: Understanding the paradoxes of multi-level governing. *Global Environmental Politics*, *12*(2), 43-66. https://doi.org/DOI:10.1162/GLEP_a_00108.

Keohane, R. O., ve Victor, D. G. (2011). The regime complex for climate change. *Perspectives on politics*, *9*(1), 7-23. https://doi.org/10.1017/S1537592710004068.

Kern, K. (2019). Cities as leaders in EU multilevel climate governance: Embedded upscaling of local experiments in Europe. *Environmental Politics*, *28*(1), 125-145. https://doi.org/10.1080/09644016.2019.1521979.

Knieling, J., ve Leal Filho, W. (2013). Climate change governance: the challenge for politics and public administration, enterprises and civil society. In J. Knieling ve W. Leal Filho (Ed.), *Climate Change Governance* (ss. 1-5). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-642-29831-8_1.

Lafferty, W. M. (2006). *Governance for sustainable development: The challenge of adapting form to function*. Edward Elgar Publishing.

Meadowcroft, J. (2009). Climate change governance. *World Bank Policy Research Working Paper*, *4941*.

Oberthür, S. (2010). *The new climate policies of the European Union: Internal legislation and climate diplomacy*. Asp/Vubpress/Upa.

OECD. (t.y.). *The United Kingdom's pioneering Climate Change Act*. OECD. Erişim tarihi 30 Ekim 2022, Erişim adresi: https://www.oecd.org/climate-action/ipac/practices/the-united-kingdom-s-pioneering-climate-change-act-c08c3d7a/.

Ostrom, E. (2014). A polycentric approach for coping with climate change. *Annals of Economics and Finance*, *15*(1), 97-134.

Ostrom, V., Tiebout, C. M., ve Warren, R. (1961). The organization of government in metropolitan areas: A theoretical inquiry. *American political science review*, *55*(4), 831-842. https://doi.org/10.2307/1952530.

Pattberg, P. (2010). Public–private partnerships in global climate governance. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, *1*(2), 279-287. https://doi.org/10.1002/wcc.38.

Rabe, B. G. (2007). Beyond kyoto: climate change policy in multilevel governance systems. *Governance*, *20*(3), 423-444. https://doi.org/10.1111/j.1468-0491.2007.00365.x.

Rogers, T., Goldstein, N. J., ve Fox, C. R. (2018). Social mobilization. *Annual review of psychology*, *69*, 357-381.

Runting, R. K., Bryan, B. A., Dee, L. E., Maseyk, F. J., Mandle, L., Hamel, P., Wilson, K. A., Yetka, K., Possingham, H. P., & Rhodes, J. R. (2017). Incorporating climate change into ecosystem service assessments and decisions: A review. *Global change biology*, *23*(1), 28-41. https://doi.org/10.1111/gcb.13457.

The Climate Action Tracker- Argentina. (t.y.). https://climateactiontracker.org/countries/argentina/ E.T.: 25 Kasım 2022.

Tosun, J., ve Schoenefeld, J. J. (2017). Collective climate action and networked climate governance. *Climate Change*, *8*(1), e440. https://doi.org/10.1002/wcc.440.

UNEPCCC. (t.y.). *UNEP Copenhagen Climate Centre*. UNEP-CCC. https://unepccc.org/. E.T.: 15 Kasım 2022.

UNFCCC. (t.y.). *Over 500 new city actions featured on UN Climate Ambition Portal | UNFCCC*. https://unfccc.int/news/over-500-new-city-actions-featured-on-un-climate-ambition-portal (E.T.: 14.09.2022).

United Nations Children's Fund (UNICEF). (2020). *What is climate governance*. https://www.unicef.org/lac/media/19651/file/what-is-climate-governance.pdf (E.T.: 20.09.2022).

Wade, R. H. (2011). Emerging world order? From multipolarity to multilateralism in the G20, the World Bank, and the IMF. *Politics & society*, *39*(3), 347-378. https://doi.org/10.1177/00323292114155.

Wurzel, R. K., Connelly, J., ve Liefferink, D. (Eds.) (2016). *The European Union in international climate change politics: Still taking a lead?* (V 1). Taylor & Francis.